

JACK KEROUAC NA CESTĚ

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Začali jsme s Deanem fantastickéj pokus. Snažíme se komunikovat s absolutní otevřeností a do všech nejmenších detailů o všem, co nám proběhne hlavou. Museli jsme k tomu začít brát benzedrin. Sedíme se zkříženýma nohama na posteli a koukáme jeden na druhýho. Podařilo se mi ho konečně přesvědčit, že se může stát, čím chce, starostou Denveru, manželem nějaký milionářky nebo tím největším básníkem po Rimbaudovi. Ale on často uteče a jde se dívat na závody miniautíček. Tak jdu s ním. Poskakuje tam a ječí jak divej. Však ho znáš, Sále. Dean je do těchhle věcí celej zblblej. No jo,“ posteskl si sám pro sebe a v zamyšlení se odmlčel.

„A jakej je program?“ V Deanově životě byl vždycky nějaký program.

„Program je následující: já jsem přišel z práce asi tak před půl hodinou. V týhle chvíli je Dean v hotelu a píchá Marylou, zatímco já mám mezitím čas se převlíknout. Přesně v jednu po půlnoci letí od Marylou ke Camille – jasně že ani jedna neví, co se děje – a udělá jí to jen jednou, abych já tam stačil přijet do půl druhý, protože v půl druhý už tam mám na něj dole čekat. Jdeme ven – jo ještě předtím musí uchlácholit Camillu, která už mě má plný zuby, a přijdeme sem a povídáme do šesti do rána. Někdy to trvá i dýl, ale to se pak všechno strašně zkomplikuje a Dean pak má hroznej fofr. V šest se vrací k Marylou – a zejtra třeba celej den stráví tím, že bude shánět všechny možný lejstra pro rozvod. Marylou s tím souhlasí, ale o to šoustání v mezidobí se nechce nechat připravit. Říká, že Deana miluje – a to samý říká Camille.“

Pak mi vyprávěl, jak se Dean s Camillou seznámili.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je ze začátku knihy, kdy se vypravěč Sál Paradise a Carlo Marks baví o Deanu Moriarty.

Vypravěčem je spisovatel Sal Paradise (= sám autor), který zaznamenává své zážitky z cest po Americe od roku 1947 do roku 1950. Hned v první kapitole první části se objevuje druhá hlavní postava, Dean Moriarty. Ten je o 5 let mladší než vypravěč, také by se chtěl stát spisovatelem, ale není typem člověka, který by byl schopný žít jako ostatní. Téměř neustále je pod vlivem alkoholu nebo drog (případně obojího), shání ženy, miluje rychlou jízdu autem a všeobecně vyhledává aktivity, které příliš nekorespondují s běžným stylem žití ve společnosti. Sal a Dean se spolu vydávají na cestu po Americe, vyrážejí z New Yorku a jedou do Kalifornie, například do San Franciska. Půjčují si, případně kradou auta nebo jedou stopem či autobusem, na nějaký čas se rozcházejí, poté zase scházejí. Část cesty s nimi jede Deanovo děvče Marylou, přitom na Deana doma čeká manželka Camilla a dítě. Vypravěč detailně popisuje např. svůj vztah s dívkou Terry, již potkal na cestě, večírky, návštěvu mexického nevěstince a podobně, přičemž od popisu odbočuje k událostem z minulosti nebo náhle přeskočí o několik měsíců dopředu. Jeho záznam žití připomíná chrlení vzpomínek bez promyšlené osnovy, jde spíše o nahodilý zápis nápadů. V závěru knihy Sal a Dean jedou do Mexika, kde Sal onemocní úplavicí. Dean odjíždí zpátky do USA a Sal po vyléčení vede klidnější život.

- **téma a motiv**

téma: způsob života Deana Moriartyho v Denveru

motivy: benzedrin, Rimbaud, hotel, sex

- **časoprostor**

prostor: Carlo Marks i Sal Paradise jsou ve svých domovech a telefonují si, Carlo zmiňuje hotel, kde je teď jejich společný známý Dean

čas: není určen; zřejmě odpoledne (Carlo přišel z práce)

- **kompoziční výstavba**

Kniha je rozdělena do 5 částí, každá z nich dále na číslované části.

Děj je chronologický s četnými odbočkami do minulosti a neplyne konzistentně, vypravěč některé situace popisuje detailně, načež přeskočí v čase o několik měsíců dopředu.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, román psaný technikou proudu vědomí (šlo by hovořit o jakési specifické formě deníku)

- **vypravěč**

ich-forma, vypravěčem je Sal Paradise (autorovo alter ego)

- **postava**

Sal Paradise – spisovatel na volné noze, nechá se strhnout nevázaným způsobem života svého nového známého Deana Moriartyho, spolu s ním bere drogy, pije alkohol, cestuje po Americe, krade auta

Dean Moriarty – nevázaný člověk, závislý na sexu, miluje rychlou jízdu autem, bere drogy, pije, nemá zábrany provést cokoli

Carlo Marks – společný známý Sala a Deana, u nějž Dean také pobýval

Marylou, Camilla – Deanova manželka a milenka, které Dean neustále střídá

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč – Carlo, Sal

pásmo vypravěče jen na minimálním prostoru

- **typy promluv**

dialog Carla Markse a Sala Paradise

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

nespisovná slova *fantastickéj, na druhýho, nějaký, divej, těchhle, celej zblblej, jakej, v týhle, převlíknout, půl druhý, dýl, všecko, hroznej fofr, zejtra, lejstra*

slova cizího původu *komunikovat, absolutní, do detailů, benzedrin (jiný výraz pro drogu amfetamin), miniautíčka*

zdrobnělina *miniautíčka*

výčet *se může stát, čím chce, starostou Denveru, manželem nějaký milionářky nebo tím největším básníkem po Rimbaudovi*

oslovení *Však ho znáš, Sále.*

vulgarismy *píchá Marylou, šoustání*

ustálené slovní spojení *už mě má plný zuby*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

přirovnání *ječí jak divej*

metafora *letí od Marylou ke Camille*

metonymie *udělá jí to*

Literárněhistorický kontext

• kontext autorovy tvorby

20. století

Jack-Louis Lebris Kerouack (1922–1969)

- americký spisovatel, nejvýraznější představitel beatníků (beat generation)
- nejmladší ze tří sourozenců, otec byl francouzského původu
- jeho mateřským jazykem byla francouzština, anglicky se učil až od šesti let
- když mu byly tři roky, zemřel mu starší bratr – projevilo se to v jeho dílech
- dobrý v americkém fotbale a atletice, rád četl, poslouchal jazz
- odešel z univerzity kvůli neshodám s trenérem, stal se členem námořnictva USA
- armádu opustil, měl psychické potíže
- r. 1944 se setkal s Allenem Ginsbergem a W. S. Burroughsem (beat generation)
- byl vězněn za krytí vraždy
- dvakrát krátce ženatý
- v 50. letech jezdil stopem po USA, živil se příležitostnými pracemi
- z depresí mu pomáhal buddhismus
- po úspěchu románu *Na cestě* měl dost peněz a hodně pil – zemřel na následky alkoholismu

- jeho tvorbu silně ovlivnilo setkání s Nealem Cassadym
 - novátorská tvorba – trvalo dlouho, než se jeho díla dočkala vydání
 - snaha o naprostou upřímnost a spontánnost, odmítal dodatečné úpravy textu
- poezie – ovlivněna zen-buddhismem, ovlivnilo ho haiku (typ čínské poezie), blues a jazz

San Francisco blues, Mexico City blues, Rozprášené básně – básnické sbírky

próza – zobrazení toulek po USA

Maloměsto, velkoměsto – román

Vize Codyho – román, zmiňuje mnoho svých oblíbených spisovatelů

Osamělý poutník, Dharmoví tuláci, Říjen v železniční zemi – tzv. reportáže ze silnice, tj. z jeho cest

Podzemníci – o vztahu s černoškou

Mag – o černošském chlapci

divadelní hra *Beat Generation* – byla uvedena až roku 2005

• literární / obecně kulturní kontext

beatníci, beat generation (česky zbitá nebo blažená generace)

(slovo „beat“ používal Herbert Huncke pro stav pod vlivem drog = zbitý, zničený, unavený, vyčerpaný)

umělecké a literární hnutí v USA – 2. pol. 50. let až 60. léta 20. století

znaky beatníků: nekonformní způsob života – proti tradičnímu životu a tradiční literatuře

- snaha najít vlastní styl při toulkách po USA, konání happeningů, experimentů s drogami
- znali se od 40. let, studovali spolu; na počátku 50. let odešli do San Francisca, kde žili v bohémské čtvrti

- dlouhé vlasy a vousy, nevázané chování

- naprostá upřímnost ve výpovědi

- milovali J. A. Rimbauda pro jeho nevázanost

r. 1956 žaloba na Ginsbergovu báseň *Kvílení* i celou skupinu beatníků – za urážení a propagaci drog a alkoholu

- beatniky zastupoval jazzový hudebník Kenneth Rexroth, byli zproštěni obžaloby

→ velký rozvoj beatnické literatury, její popularizace

Literatura:

ovlivnění orientálními náboženstvími (nejoblíbenější zen-buddhismus), vlastním výkladem filozofie, jazzem

- často popisy zážitků z doby, kdy se chovali výstředně
poezie: hledání vztahu mezi autorem a čtenářem, veřejné recitace
→ považováni za nemravné, někteří z nich nesměli vycházet

používané pojmy:

hipster – člověk, který se přesvědčil, že svoboda existuje jenom mimo společenský život
squares – spořádání lidí, „paďouři“

význam beatníků:

jejich tvorba zasáhla i Evropu
přispěli ke vzniku hnutí hippies
ovlivnili myšlení mnoha lidí, posunutí doleva
nové prvky a nový pohled na svět v literatuře

Allen Ginsberg (1926–1997)

- zvláštní osobnost, neschopný být součástí reálného světa
- největší úzkost mu způsobovala homosexualita
- hledal vhodnou psychoanalytickou léčbu
- přítel J. Kerouacka

Kvílení – zachycení krizových momentů v životě senzibilního autora

- obscénnosti, vzrušení, vize, sny, upřímnost

William Seward Burroughs (1914–1997)

- kultovní americký romanopisec, esejista, sociální kritik a malíř
- byl duchovním otcem beat generation

básníci:

Gregory Corso

- americký básník, nejmladší z hlavních představitelů tzv. Beat generation

Kenneth Rexroth

- americký básník, překladatel, kritik a jazzový hudebník

obdoba v české literatuře:

Václav Hrabě (1940–1965)

- český básník a částečně prozaik, jediný významný představitel Beat generation v Česku

Blues pro bláznivou holku

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Na cestě – záznam zážitků, které autora potkaly na cestě po Americe

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Dílo je stále aktuální, toulání a cestování po celém světě láká mnoho lidí.

- **pravděpodobný adresát:**

Spíše mladší generace, případně člověk s pochopením pro bouřlivý život.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Román vyšel r. 1957, je to nejznámější autorovo dílo.

Autor ho napsal během pouhých tří týdnů a dlouhou roli papíru, nebyl členěn na odstavce a byl bez interpunkce. Poté ho šest let upravoval.

- **tematicky podobné dílo:**

Allen Ginsberg – *Kvílení*: výpověď připomínající proud vědomí, užití vulgarismů

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatizací:**

Podle knižní předlohy byl natočen film *Na cestě* (2012, režie Walter Salles). Film je na csfd.cz hodnocen 60 %. Obsah filmu odpovídá knize, někomu se líbil, někomu připadá výstřední život hrdinů nezajímavý.